

Chrysis inaequalis nieuw voor de Nederlandse fauna (Hymenoptera: Chrysididae)

JAN SMIT & PETER MEGENS

SMIT, J. & P. MEGENS, 2001. *CHRYSIS INAEQUALIS* NEW FOR THE DUTCH FAUNA (HYMENOPTERA: CHRYSIDIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 61 (7): 97-98.

Abstract: *Chrysis inaequalis* was caught for the first time in The Netherlands in 2000.

J. Smit, Plattenburgerweg 7, 6824 ER Arnhem.

P. Megens, Groene Kruisstraat 48, 6591 SC Gennep.

Inleiding

Goudwespen danken hun naam aan hun, over het algemeen, nogal opvallende metallic-kleuren. Tot op heden waren er van de goudwespen van het genus *Chrysis* in ons land 18 soorten bekend (Peeters, 1995). Op 2 juni 2000 vond Peter Megens twee goudwespen van de soort *Chrysis inaequalis* Dahlbom op de Looierhei bij Gennep (Amersfoort coördinaten 197-411).

De Looierhei is een restant van een rivierstuifduin van de Maas. Dit gebied ligt vlak naast het Nationaal Park Maasduinen, waarvan onder andere de Bergerhei deel uit maakt. Geografisch gezien ligt de Looierhei op een interessante plek, tussen het Maasdal en het Niersdal. Aan de overkant van het Niersdal ligt de stuwwal van de Sint Jansberg en het Reichswald in Duitsland. Het is een heel divers stukje landschap. Naast restanten stuifduin wordt het gekenmerkt door bos van vooral inlandse eik (*Quercus robur* L.). Verder liggen er in het terrein enkele vennetjes, stukjes heide en enkele weilandjes. Deze laatste worden extensief begraasd door schapen en een enkel paard. Op het terrein ligt tevens de voormalige stortplaats van papierpulp van de papierfabriek Page. Deze stortplaats is enkele jaren geleden afgedekt met gebiedseigen grond.

Chrysis inaequalis

Op een dode, nog overeind staande eikenboom werden twee vrouwtjes van een goudwesp aangetroffen. Bij determinatie bleek het om *Chrysis inaequalis* te gaan. Deze goudwesp behoort tot het soortengroep van de algemene *Chrysis ignita* Linnaeus. *Chrysis inaequalis* heeft hetzelfde kleurpatroon als *C. ignita*: de kop en het borststuk zijn blauw en het achterlijf is rood. Toch is *C. inaequalis* redelijk gemakkelijk te onderscheiden van *C. ignita*, doordat de mesopleuren onderaan twee duidelijke tandjes hebben: vooraan een grotere tand, achteraan een kleinere. Verdere kenmerken zijn: een sterke uitholling van de cavitas frontalis, sterker dan bij *Chrysis ignita*, en een duidelijke lengtekiel over de tergieten twee en drie. Tergiet drie is aan weerszijden van deze kiel sterk ingedrukt.

Chrysis inaequalis heeft een Palearctische verspreiding: Eurazië, Midden-Oosten, Noord-Afrika (Kimsey & Bohart, 1990). Uit onze omgeving is de soort gemeld uit België (Pauly, 1999) en Duitsland: Rheinland-Pfalz (Schmid-Egger et al., 1995) en Baden-Württemberg (Kunz, 1994).

Uit Engeland is de soort niet bekend (Morgan, 1984).

Goudwespen hebben een cleptoparasitaire levenswijze, dat wil zeggen dat ze hun eieren in het nest van andere insecten leggen, over het algemeen van andere Hymenoptera. Van

veel soorten van het geslacht *Chrysis* is bekend dat de larven een inquiline levenswijze hebben. Zij voeden zich eerst met het ei of de larve van de gastheer en eten daarna de voedselvoorraad die in het nest ligt op. Bettag (1990) meldt de kweek van *C. inaequalis* uit het nest van de urntjeswesp *Eumenes coronatus* (Panzer). Deze wesp bouwt van vochtige grond een broedcel, die min of meer urnvormig is. Deze wordt bevestigd aan muren, stenen en palen. Zo'n broedcel wordt voorzien van een tiental rupsen, die als voer moeten dienen voor de larve. Kunz (1994) meldt als waard *Eumenes coarctatus* (Linnaeus). Op de Looierhei zijn van het genus *Eumenes* tot dusver twee soorten gevangen: *E. papillarius* (Christ) (éénmaal) en *E. pedunculatus* (Panzer). Linsenmaier (1997) meldt als waard van *C. inaequalis*: vermoedelijk bijen van het genus *Osmia*.

De vliegtijd van *C. inaequalis* is van juni tot in augustus.

Literatuur

- BETTAG, E., 1990. Zur Biologie und Artunterscheidung westeuropäischer *Eumenes* F. (Hymenoptera, Eumenidae). 1. Beitrag. – *Mainzer Naturwissenschaftliches Archiv* 28: 47-80.
- KIMSEY, L. S. & R. M. BOHART, 1990. *The chrysidid wasps of the world*: 1-652. Oxford University Press.
- KUNZ, P. X., 1994. Die Goldwespen (Chrysididae) Baden-Württembergs. – *Beihefte zu den Veröffentlichungen für Naturschutz und Landschaftspflege in Baden-Württemberg* 77: 1-188.
- LINSENMAIER, W., 1997. Die Goldwespen der Schweiz. – *Veröffentlichungen aus dem Natur-Museum Luzern* 9: 1-140.
- MORGAN, D., 1984. Cuckoo- wasps: Hymenoptera, Chrysididae. – *Handbooks for the Identification of British Insects* 6 (5): 1-37.
- PAULY, A., 1999. Catalogue des Hyménoptères Aculéates de Belgique. – *Bulletin de la Société Royale Belge d'Entomologie* 135: 98-125.
- PEETERS, T. M. J. (red), 1995. *Soortenlijst van de aculeaten in Nederland*: 1-52. Centraal Bureau EIS Nederland, Leiden. (Unpublished).
- SCHMID-EGGER, C., S. RISCH & O. NIEHUIS, 1995. Die Wildbienen und Wespen in Rheinland-Pfalz. – *Fauna und Flora in Rheinland-Pfalz*, Beiheft 16: 1-296.

Geaccepteerd 26.iv.2001.